

ARGUMENT

Școala, instituție care își află rădăcinile în sentimentul răspunderii generațiilor adulte față de proprii descendenți are o rațiune de a fi eternă: acea activitate a celor mari de a-i educa pe cei mici. Mai presus de spațiu și timp, școala presupune prezența a două elemente concrete: educatorul și copilul. Primul având voința și dorința de a forma, de a ocroti viața „ noului oaspete al lumii” de a-l ajuta să dobândească activ, responsabil acea autonomie de care are nevoie ca adult iar cel de-al doilea, dorința și aspirația de a se adapta la cerințele și nevoile sociale.

Orientarea pragmatică a învățământului izvorăște din cerințele sociale de formare a omului pragmatic, capabil să facă față problemelor reale și practice ale vieții. Paradigma pragmatică care are la bază concepția piagetiană, după care „ a cunoaște un obiect înseamnă a acționa asupra lui și a-l transforma”, deschide calea trecerii de la „a ști” la „a face”, de la „a ști”, la „a ști să faci”, promovând ideea că „a ști” și „a face” nu mai trebuie să constituie două experiențe diferite, că acțiunile practice integrează și operații intelectuale; dar și invers: că acțiunile intelectuale vor putea include și operații acțional-practice. Acțiunea este privită deci, ca sursă a cunoașterii „ a învăța făcând”, „ a învăța rezolvând probleme”(learning by doing)

Lucrarea cu tema „Câștigul în cunoaștere determinat de metoda problematizării în comparație cu metoda prelegerii” se circumscrie dezideratelor de pragmatizare a învățământului deoarece stă în puterea, inteligența și competența cadrelor didactice să-și aleagă resursele metodologice și de strategie didactică care să vizeze prezentarea informațiilor într-o manieră activ-problematizantă prin implicarea directă a copiilor în cercetarea și descoperirea unor noi adevăruri, a unor noi reguli care să devină parte integrantă a repertoriului individual de achiziții.

Pe de altă parte practic vorbind „ a cere ființei umane să redescopere totalitatea culturii sale, pare un lucru imposibil” ne atrage atenția unul dintre principalii promotori ai acestei orientări, J.S. Bruner¹

¹ Pânișoară (2004), p. 93

TEORIA CONSTRUCTIVISTĂ ÎN EDUCAȚIE

Teoria constructivistă este o **teorie a cunoașterii științifice**, aplicată la problemele învățării, ca aprofundare a cognitivismului. **Nu este o teorie a instruirii**, ci un **suport științific, cu valoare conceptuală, metodologică** pentru aceasta. Baza teoriei constructiviste se află în teoria lui **J. Piaget** privind dezvoltarea cognitivă, stadială a abilităților cognitive, cu rol de constructe, în care sunt implicate două procese esențiale: **asimilarea și acomodarea**, ca interiorizări ale cunoașterii construite în timp. Piaget evidențiază rolul formării structurilor mentale, ca moduri de organizare a informațiilor, ce se pot combina, transforma și asimila variat. *Constructivismul cognitiv se mai revendică și din teoria lui J. Bruner, după care învățarea este un proces activ, în care elevii construiesc noile idei sau concepte pornind de la cunoașterea curentă și cea trecută.*² Construcția mentală a structurilor cognitive se face în mod propriu, personalizat, în funcție de modul în care cel care învață își selectează și transformă informațiile, construiește ipoteze, ia decizii, își organizează experiențele și informațiile.

Concepția didactică a lui **John Dewey**,³ deschizător de drumuri în ceea ce privește constructivismul și rolul învățării active și prin descoperire, decurge din concepția sa filozofică, pragmatismul, (gr. Pragma “acțiune”) și se fundamentează întru totul pe **teoria cunoașterii prin experiență**. Prin propria experiență, spune Dewey, se obțin cunoștințele autentice și nu printr-o receptare a informațiilor despre experiența altora. El este împotriva metodelor de predare pentru că acestea țin de profesor, de condițiile create la un moment dat. Nu este însă împotriva acelor metode care, odată utilizate și verificate, au dus la succes. O astfel de metodă este metoda problemei sau metoda rezolvării de probleme. Elementele acesteia sunt, în fond, momentele care caracterizează orice proces de investigare științifică:

- a) crearea unei situații empirice;
- b) formularea problemei;
- c) reactualizarea experienței anterioare;
- d) formularea ipotezei și verificarea validității ei.

Prin intermediul acestor momente, Dewey dorea să țină sub control desfășurarea procesului educativ astfel încât metoda utilizată să favorizeze învățarea ca descoperire de noi adevăruri și nu ca acumulare de informații transmise de către alții. O asemenea metodă are avantajul că generează o motivație internă, intrinsecă din partea elevului deoarece crează condiții favorabile pentru angajarea acestuia într-o activitate ce prezintă un înțeles spontan pentru el.

² Joița E. (2002), p. 112

³ David E. (2007), p. 34

A cerceta, a căuta, a întreba, a combina, recombina, procesa informațiile, a atribui sensuri și semnificații personale informațiilor cu care se operează, constituie elemente cheie în învățarea constructivistă.

Paradigma învățării prin construcția cunoașterii s-a conturat în anii 1980-1990, când studierea cogniției a trecut de la studiile de laborator la cele din situațiile reale. În căutarea soluțiilor de rezolvare a situațiilor – problemă sau problemelor vieții reale, cunoștințele stocate în memorie trebuie restructurate, adaptate, transformate, procesate cu alte cuvinte. Construcția cunoașterii este dată de modul de procesare a informațiilor, pentru conturarea diferitelor soluții și apoi alegerea soluției celei optime. Nu este întâmplător că paradigma constructivistă s-a afirmat cu tot mai multă putere, în cercetarea occidentală, după anii '80-'90, când s-au creat mai multe premize, între care și abordarea tot mai critică a educației și a școlii tradiționale sau reconsiderarea experienței cognitive în învățământ.

Constructivismul radical (E. Von Glasersfeld) este tipul de constructivism care atribuie experienței proprii, prin explorare directă, în situații autentice, rolul fundamental în înțelegerea esențelor, sensurilor și semnificațiilor. „*Cunoașterea este un mod subiectiv, individual de construcție a conceptelor, bazat pe observație, experiență cognitivă directă, reprezentare proprie, formulare de ipoteze proprii dar cu metode ale cunoașterii științifice, pentru a ajunge la constructe mentale.*”⁴.

Ideea centrală a constructivismului este următoarea: **cunoașterea umană** se construiește printr-un **proces creator și activ**; cei ce învață își construiesc o nouă cunoaștere pe temeliile învățărilor anterioare, experimentând și reflectând asupra experiențelor. Această perspectivă vine să contrasteze cu cele care privesc cunoașterea ca pe o simplă transmitere a informațiilor de la un individ la altul, în care recepția/recepționarea nu construcția este fundamentală.

Cunoștințele învățate mecanic sunt lipsite de plasticitate și nu pot fi utilizate, în mod real, nici în teorie, nici în practică.

*Numai posibilitatea de a utiliza cunoștințele pe plan teoretic și practic garantează seriozitatea asimilării, valoarea muncii de predare-învățare desfășurate în școală.*⁵

Este o aserțiune care trebuie conștientizată și utilizată cu largă aplicabilitate în învățământul actual.

Cu toate acestea însă, întrebările de tip reproductiv, informațional sunt prezente în număr mai mare în învățământ decât cele care vizează stimularea și activizarea gândirii după cum arată Marin

⁴ Joița (2008), p. 25

⁵ Cosmovici, Iacob (2005), p. 180

Drăguleț⁶: „În urma asistențelor efectuate la 16 lecții obișnuite, la o școală generală din Iași, am înregistrat un total de 655 de întrebări, din care 545 au avut un caracter reproductiv; numai 110 întrebări au vizat stimularea și activizarea gândirii, ceea ce denotă rutina didactică a profesorilor”
Cele mai puține întrebări au fost adresate în momentul expunerii profesorului deci nu a existat nici o modalitate de activizare a metodelor tradiționale.

**Prof. Aurelia Peligrad Gholmez,
Școala Gimnazială „Nifon Bălășescu” Tulcea**

⁶ Drăguleț (1974), p. 58